

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD – 4101-022-02/2012

P/12/067

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk

T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05

lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/067– Wychowanie fizyczne i sport w szkołach publicznych i niepublicznych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	Małgorzata Szafran, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 83165 z dnia 19.09.2012 r.
Jednostka kontrolowana	III Podstawowo-Gimnazjalny Zespół Szkół Społecznych Towarzystwa Oświatowego w Gdańsku (dalej: „Zespół Szkół”), 80-433 Gdańsk, ul. Waryńskiego 36
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jolanta Zabrocka, Dyrektor Zespołu Szkół.

(dowód: akta kontroli str. 1-3)

II. Ocena kontrolowanej działalności.

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ działalność Zespołu Szkół w zakresie organizacji i realizacji kształcenia z wychowania fizycznego w latach szkolnych 2009/2010-2011/2012.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Podstawą pozytywnej oceny jest m.in. prawidłowa organizacja zajęć wychowania fizycznego, aktywny udział uczniów w nadobowiązkowych zajęciach z wychowania fizycznego i w zawodach sportowych, a także stworzone przez Zespół Szkół bezpieczne i higieniczne warunki realizacji tych zajęć.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim niezgodności Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania w zakresie wychowania fizycznego z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych², m.in. w zakresie nieokreślenia w Statutach Zespołu Szkół sposobu uzasadnienia oceny ucznia przez nauczyciela oraz niesformułowania w wewnątrzszkolnym systemie oceniania wymagań edukacyjnych, niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego.

Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja i realizacja kształcenia w zakresie wychowania fizycznego.

1.1 Organizacja zajęć wychowania fizycznego w systemie klasowo-lekcyjnym.

Opis stanu faktycznego

W ramach Zespołu Szkół funkcjonowała III Społeczna Szkoła Podstawowa Społecznego Towarzystwa Oświatowego (dalej: SP) oraz III Społeczne Gimnazjum Społecznego Towarzystwa Oświatowego (dalej: Gimnazjum).

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm.

W latach 2009/2010-2011/2012 Zespół Szkół jako szkoła niepubliczna³ była prowadzona na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁴. Zajęcia wychowania fizycznego w ramach nauczania zintegrowanego realizowano w kontrolowanych latach w kl. I-III SP w odpowiednio pięciu, czterech i czterech oddziałach, w kl. IV-VI SP w trzech, trzech i czterech grupach ćwiczeniowych i w kl. I-III Gimnazjum w czterech, pięciu i pięciu grupach ćwiczeniowych. Liczebność oddziałów i grup nie przekraczała 26 osób, co było zgodne z § 6 ust. 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych⁵ (dalej: „rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania z 2002 r.”).

W latach szkolnych 2009/2010-2011/2012 zajęcia wychowania fizycznego realizowano w systemie klasowo-lekcyjnym wymiarze 4 godziny tygodniowo w kl. IV-VI SP i 3 godziny tygodniowo w kl. I-III Gimnazjum.

(dowód: akta kontroli str. 4-5, 165, 177)

W zakresie organizacji zajęć wychowania fizycznego w systemie klasowo-lekcyjnym nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2. Organizacja obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego do wyboru przez uczniów.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą w trzech oddziałach Gimnazjum corocznie wprowadzono zajęcia do wyboru przez uczniów w wymiarze jednej godziny tygodniowo.

Nauczyciele wychowania fizycznego na spotkaniach z rodzicami przedstawiali rodzicom ofertę zajęć do wyboru, która zawierała rodzaj aktywności, formę zajęć i liczbę godzin w roku szkolnym⁶.

Na posiedzeniach rady pedagogicznej (30.08.2011 r. i 31.08.2012 r.) Dyrektor przedstawiała propozycje form realizacji zajęć fakultatywnych w ramach czwartej godziny wychowania fizycznego na lata 2011/2012 i 2012/2013. Propozycje tych zajęć zostały zaopiniowane pozytywnie przez radę pedagogiczną.

W ramach zajęć do wyboru prowadzono:

- gry zespołowe (piłka: siatkowa, koszykowa i piłka), w których w badanych latach uczestniczyło odpowiednio 29, 52 i 54 osoby,
- zajęcia rekreacyjne (łyżwiarstwo), w których uczestniczyło odpowiednio 34, 32 i 39 uczniów,
- zajęcia fitness, w których uczestniczyło 24, 52 i 22 uczniów,
- turystykę pieszą i turystykę górską, w których uczestniczyło 53, 52 i 54 uczniów.

Frekwencję i oceny dokumentowano w dziennikach zajęć pozalekcyjnych, a następnie odnotowywano w dziennikach lekcyjnych oddziałów na koniec okresu klasyfikacyjnego (śródrocznego i rocznego), zgodnie z § 7 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu

³ Zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy o systemie oświaty szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej jeżeli:

- 1) realizuje programy nauczania uwzględniające podstawy programowe,
- 2) realizuje zajęcia edukacyjne w cyklu nie krótszym oraz w wymiarze nie niższym niż łączny wymiar obowiązkowych zajęć edukacyjnych określony w ramowym planie nauczania szkoły publicznej danego typu,
- 3) stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów,
- 4) prowadzi dokumentację przebiegu nauczania ustaloną dla szkół publicznych,
- 5) w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe - kształci w zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego,
- 6) zatrudnia nauczycieli obowiązkowych zajęć edukacyjnych, posiadających kwalifikacje określone dla nauczycieli szkół publicznych.

⁴ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

⁵ Dz. U. Nr 15, poz. 142, ze zm., uchylone z dniem 01.09.2012 r.

⁶ Dot. roku szkolnego 2011/2012 i 2012/2013, wcześniej uczniowie wybierali alternatywne formy wychowania fizycznego.

prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji⁷ (dalej: „rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia przez szkoły dokumentacji przebiegu nauczania”).

(dowód: akta kontroli str. 4-5, 8-29)

W zakresie organizacji obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego do wyboru nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3. Oferta nadobowiązkowych pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych.

Opis stanu
faktycznego

Liczba uczniów uczestniczących w nadobowiązkowych sportowych zajęciach pozalekcyjnych wynosiła w latach 2009/2010-2011/2012 odpowiednio 114, 120 i 160 uczniów, tj. 88%, 100% i 119% ogółu uczniów szkoły (niektóre osoby uczestniczyły w dwóch rodzajach zajęć).

W każdym roku szkolnym prowadzono zajęcia sportowe (gry zespołowe, taekwondo, szachy) i rekreacyjne (taniec). Tygodniowy wymiar zajęć sportowych i rekreacyjnych wynosił w badanych latach odpowiednio: 6 i 2 godziny, 6 i 1 godzinę oraz 7 i 3 godziny.

W zajęciach pływania uczestniczyło w badanych latach odpowiednio 127, 120 i 133 uczniów, co stanowiło 98%, 100% i 99% ogółu uczniów w szkole.

Ponadto w badanych latach w Zespole Szkół prowadzono zajęcia gimnastyki korekcyjnej dla uczniów kl. I-III SP w wymiarze jednej godziny tygodniowo dla 5 grup ćwiczeniowych.

Realizację powyższych zajęć dokumentowano w dziennikach zajęć pozalekcyjnych, zgodnie z § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sposobu prowadzenia przez szkoły dokumentacji przebiegu nauczania.

(dowód: akta kontroli str. 267-280, 404)

W zakresie organizacji nadobowiązkowych zajęć sportowo-rekreacyjnych nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.4 Organizacja zajęć korekcyjnych dla uczniów z wadami postawy i zagrożonych nadwagą lub otyłością.

Opis stanu
faktycznego

Według danych przekazanych przez pielęgniarkę szkolną w latach szkolnych 2009/2010-2011/2012 stwierdzono w Zespole Szkół: 126, 136 i 155 przypadków dysfunkcji wśród uczniów (odpowiednio: 68,8%, 79,1% i 82,4% ogółu uczniów), z czego: skolioza (52, 60 i 64 osoby), nadwaga (8, 11 i 14 osób), otyłość (7, 10 i 8 osób), płaskostopie (39, 34 i 43 osoby), inne - asymetria łopatek, koślawość kolan, zniekształcenie klatki piersiowej, lordoza (łącznie: 98, 104 i 68 osób).

Liczba uczniów objętych gimnastyką korekcyjną wyniosła w badanych latach szkolnych 43, 51 i 40 osób na I etapie edukacji⁸, co stanowiło odpowiednio 34,1%, 37,5% i 25,8% ogółu uczniów Zespołu Szkół, u których stwierdzono ww. dysfunkcje. Zajęcia korekcyjne w ramach zajęć pozalekcyjnych prowadziły 3 nauczycielki legitymujące się tytułem magistra wychowania fizycznego, posiadające uprawnienia do prowadzenia zajęć korekcyjnych. Zespół Szkół zapewnił salę gimnastyczną z odpowiednim wyposażeniem do prowadzenia tych zajęć.

⁷ Dz. U. Nr 23, poz. 225, ze zm.

⁸ I etap edukacyjny, obejmuje klasy I-III szkoły podstawowej - edukacja wczesnoszkolna; II etap edukacyjny, obejmuje klasy IV-VI szkoły podstawowej; III etap edukacyjny realizowany jest w gimnazjum; IV etap edukacyjny realizowany jest w szkole ponadgimnazjalnej.

W kontrolowanych latach szkolnych pomimo rozpoznanych dysfunkcji nie wykorzystano możliwości prowadzenia zajęć gimnastyki korekcyjnej dla uczniów SP (II etap) i Gimnazjum, które wynikały z § 1 pkt 2 rozporządzenia z 9 sierpnia 2011 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego⁹ (wcześniej § 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 19 sierpnia 2009 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego¹⁰).

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśniła, że na dodatkowe zajęcia gimnastyki korekcyjnej uczęszczają uczniowie klas I-III SP. Ze względu na duży procent uczniów niepełnosprawnych ruchowo jedną z obowiązkowych godzin wychowania fizycznego są zajęcia na basenie dla uczniów klas IV-VI SP i I-III gimnazjum.

(dowód: akta kontroli str. 246-248, 405-406)

W zakresie organizacji zajęć korekcyjnych dla uczniów z wadami postawy i zagrożonych nadwagą lub otyłością nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.5 Dopuszczenie do użytku szkolnego programów nauczania wychowania fizycznego i nauczania zintegrowanego.

Opis stanu
faktycznego

W Zespole Szkół dopuszczono do użytku programy nauczania opracowane przez nauczycieli wychowania fizycznego, zawierające wymagania podstawy programowej przedmiotu z 2008 r.:

- 1) Szkoła Podstawowa (kl. I-III): Wewnątrzszkolny program wychowania fizycznego dla I etapu edukacyjnego, wdrażany w kl. I SP od roku szkolnego 2009/2010;
- 2) Szkoła podstawowa (kl. IV-VI): Wewnątrzszkolny program wychowania fizycznego dla uczniów II etapu edukacyjnego, wdrażany w kl. IV od roku szkolnego 2012/2013;
- 3) Gimnazjum: Wewnątrzszkolny Program wychowania fizycznego dla III etapu edukacyjnego, wdrażany w latach szkolnych szkolnego 2009/2010-2011/2012. W roku szkolnym 2012/2013 w klasie I Gimnazjum wdrożono nowy „Wewnątrzszkolny program wychowania fizycznego dla III etapu edukacyjnego”.

Powyższe programy nauczania wychowania fizycznego spełniały wymagania § 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników¹¹ (dalej: „rozporządzenie w sprawie programów nauczania”). W dopuszczonych do użytku programach wychowania fizycznego (wdrażanych od roku szkolnego 2009/2010 w kl. I SP, w kl. I Gimnazjum i w kl. IV SP od roku 2012/2013) zawarto wymagania podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r.

Zespół Szkół nie dysponował, za wyjątkiem sali gimnastycznej, własnymi obiektami sportowymi, wynajmując w kontrolowanym okresie pływalnię i dwa boiska szkolne oraz boisko do gry w tenisa ziemnego.

Dopuszczenie do użytku ww. programów poprzedzone było wydaniem opinii przez nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych, posiadających wykształcenie wyższe i kwalifikacje do prowadzenia zajęć edukacyjnych, dla których program był

⁹ Dz. U. Nr 175, poz. 1042

¹⁰ Dz. U. Nr 136, poz. 1116

¹¹ Dz. U. Nr 89, poz. 730, rozporządzenie uchylone z dniem 18.07.2012 r.

przeznaczony lub zespołu nauczycielskiego problemowo-zadaniowego. W powyższych opiniach zawarto elementy wymagane § 4 ust. 3 rozporządzenia w sprawie programów nauczania.

(dowód: akta kontroli str. 42, 256-263, 267-284, 406, 409-449)

Zgodnie z § 2 ust. 4 i § 4 ust. 1 pkt 2 lit. c rozporządzenia w sprawie programów nauczania zaproponowany przez nauczyciela program nauczania winien być dostosowany do potrzeb i możliwości uczniów, dla których jest przeznaczony oraz zawierać sposoby osiągania celów kształcenia i wychowania, z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz warunków, w jakich program będzie realizowany.

NIK zauważa, że w Zespole Szkół nie udokumentowano przeprowadzenia dostosowania realizowanych programów nauczania do potrzeb i możliwości uczniów, dla których programy te były przeznaczone.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie legalności i gospodarności, dotyczących dopuszczenia do użytku szkolnego programów nauczania wychowania fizycznego i nauczania zintegrowanego.

1.6 Realizacja obowiązujących programów nauczania wychowania fizycznego i nauczania zintegrowanego (w zakresie wychowania fizycznego).

Opis stanu
faktycznego

Zajęcia wychowania fizycznego w badanych dwóch oddziałach (po jednym ze SP i z Gimnazjum) zrealizowano w cyklu kształcenia 2009/2010-2011/2012 w wymiarze: w SP 306 godzin (dziewczęta i chłopcy razem), a w Gimnazjum 388 (dziewczęta) i 386 (chłopcy) godzin, spełniając normę odpowiednio: 290 i 385 godzin określoną w załączniku nr 6a do rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania z 2002 r.

W SP i w Gimnazjum, w trzyletnim cyklu kształcenia 2009/2010-2011/2012, w badanych oddziałach, w dziennikach lekcyjnych udokumentowano realizację zajęć wychowania fizycznego, w tym tematy zajęć związane z realizacją wymagań szczegółowych podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r.

Zajęcia wychowania fizycznego w SP (na I i II etapie edukacji) odbywały się w sali gimnastycznej, na boisku do piłki nożnej, na boisku do gier i zabaw oraz na pływalni. Uczniowie Gimnazjum korzystali z ww. obiektów oraz ćwiczyli na boisku lekkoatletycznym i w klubie fitness. Na podstawie zapisów w dziennikach lekcyjnych nie można jednoznacznie określić, w jakim wymiarze zajęcia wychowania fizycznego odbywały się w ww. obiektach.

(dowód: akta kontroli str. 43, 161-162, 406, 450-472)

W badanych oddziałach Gimnazjum treści edukacji zdrowotnej były realizowane w latach szkolnych 2009/2010-2011/2012 w ramach części lekcji przeznaczonych na zajęcia ruchowe oraz w ramach wyjazdów „Zielona szkoła”.

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśniła, że treści zawarte w punkcie 7 Edukacja Zdrowotna zostały zrealizowane w ramach zajęć wychowania fizycznego (IV godzina fakultatywna w okresie trzech lat nauki w gimnazjum). Podczas wyjazdów na „Zieloną Szkołę” oraz zajęć w klubie Good Luck treści edukacji zdrowotnej zostały zrealizowane w systemie klasowo-lekcyjnym w formie warsztatów. Pozostałe zajęcia w ramach edukacji zdrowotnej zostały zrealizowane w terenie.

Zajęcia edukacji zdrowotnej były wspierane poprzez realizację treści prozdrowotnych w ramach zajęć z zajęć technicznych, języka polskiego, chemii, historii, biologii i edukacji dla bezpieczeństwa.

(dowód: akta kontroli str.134-144, 372-383, 474)

W Zespole Szkół realizowano 3 programy profilaktyczno-edukacyjne oferowane przez zewnętrzne instytucje:

- „Trzymaj formę”¹² - celem programu było edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety.
- „Nie pal przy mnie proszę”¹³, który ma na celu zapobieganie paleniu tytoniu przez młodzież oraz naukę postępowania w sytuacjach wymuszonego biernego palenia.
- „Owoce w szkole”¹⁴, celem którego jest zachęcenie dzieci do spożywania większych ilości owoców i warzyw, a tym samym przyczynić się do ukształtowania dobrych nawyków żywieniowych.

(dowód: akta kontroli str. 144-145, 153, 159)

Zespół Szkół nie posiadał dokumentacji dotyczącej „Zalecanych warunków i sposobu realizacji” podstawy programowej z 2008 r. dla gimnazjum z zakresu edukacji zdrowotnej, w tym:

- przeprowadzenia przez nauczycieli wychowania fizycznego diagnozy potrzeb uczniów w zakresie edukacji zdrowotnej,
- uczestnictwa uczniów w planowaniu i ewaluacji zajęć edukacji zdrowotnej,
- skoordynowania działań nauczycieli przy współpracy z pielęgniarką szkolną,
- współpracy nauczycieli wychowania fizycznego z rodzicami w planowaniu, realizacji i zajęć edukacji zdrowotnej.

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśniła, że w związku z podstawą programową z 2008 r. oraz włączeniem modułu „edukacja zdrowotna” do podstawy programowej wychowania fizycznego nauczyciele ww. przedmiotu odbyli rozmowy z uczniami klas gimnazjalnych w celu zdiagnozowania potrzeb oraz zaktywizowania uczniów w planowaniu i realizacji zajęć. Ponadto podczas pierwszego zebrania z rodzicami (pierwszy tydzień września) omawiane są propozycje realizacji edukacji prozdrowotnej w cyklu 3-letnim. Rodzice ustnie opiniowali ww. propozycje, które wraz z ich sugestiami zostały uwzględnione w planach nauczania wychowania fizycznego.

(dowód: akta kontroli str. 452-472, 474-475)

W zakresie realizacji obowiązujących programów nauczania wychowania fizycznego nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Zespołu szkół w zakresie organizacji i realizacji zajęć wychowania fizycznego.

¹² Program współorganizowany z Głównym Inspektorem Sanitarnym i Stowarzyszeniem „Polska Federacja Producentów Żywności”

¹³ Program realizowany we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną

¹⁴ Program Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, wdrożony jako działania Komisji Europejskiej, określonych w Białej Księdze KE „Strategia dla Europy w sprawie zagadnień zdrowotnych związanych z odżywianiem, nadwagą i otyłością”

2. Funkcjonowanie wewnątrzszkolnego oceniania uczniów z przedmiotu wychowanie fizyczne.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą w Zespole Szkół obowiązywały: „Wewnątrzszkolne Systemy Oceniania Uczniów” (w SP oraz w Gimnazjum) zatwierdzone 27 sierpnia 2010 r., a uprzednio „Szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego”, określone w Statucie III Społecznej Szkoły Podstawowej STO oraz Statucie III Społecznego Gimnazjum STO, zatwierdzone uchwałą Rady Pedagogicznej Nr 21/2007 z 3 lipca 2007 r. (dalej: „WSO”).

Ponadto obowiązywały Przedmiotowe Systemy Oceniania Wychowania Fizycznego (dalej: „PSO”) dla klas IV-VI SP oraz I-III Gimnazjum (brak daty ich opracowania i zatwierdzenia).

W WSO zamieszczono postanowienie stanowiące powtórzenie § 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych¹⁵ (dalej: „rozporządzenie w sprawie oceniania”), że przy ustalaniu ocen m.in. z wychowania fizycznego należy brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć.

W obu PSO określono obszary oceniania (postawa ucznia; zachowanie na zajęciach; poziom umiejętności ruchowych; wiadomości z zakresu edukacji fizycznej) i związany z nimi przedmiot oceny dla danego obszaru.

Podano również ogólne kryteria na poszczególne oceny z wychowania fizycznego.

Przykładowo uczeń otrzymywał ocenę:

- „celująca” - gdy wykazywał bardzo dużą aktywność i zaangażowanie na zajęciach, był zawsze przygotowany do zajęć, zawsze posiadał strój sportowy, systematycznie uczestniczył w zajęciach – ewentualne nieobecności miał usprawiedliwione, chętnie uczestniczył w zajęciach pozalekcyjnych, bądź w innych formach działalności związanych z kulturą fizyczną na terenie szkoły i poza szkołą, zajmował punktowane miejsca w zawodach powiatowych, wojewódzkich, ogólnopolskich, chętnie reprezentował szkołę w rozgrywkach sportowych, uczestniczył regularnie w zajęciach na pływalni, podchodził do sprawdzianów i zaliczał pozytywnie, doskonale zna testy sprawności i wydolności fizycznej i potrafił ocenić na podstawie wyników poziom swojej sprawności i wydolności, przestrzegał zasad fair play na boisku i w życiu.
- „dostateczna” - gdy uczeń nie wykazywał szczególnej aktywności na zajęciach, często był nieprzygotowany do zajęć, często był nieobecny – nieobecności były nieusprawiedliwione, w jego wiadomościach z zakresu kultury fizycznej były znaczne luki, a tych które posiadał nie potrafił wykorzystać w praktyce, wykazywał małe postępy w usprawnianiu, powierzone zadania wykonywał niestaranie i niedbale, nie brał udziału w zajęciach pozalekcyjnych, pozaszkolnych, potrafił z pomocą nauczyciela ocenić poziom swojej sprawności i wydolności.

Ocena opisowa na zakończenie cyklu kształcenia zintegrowanego¹⁶ uwzględniała osiągnięcia uczniów z modułu tematycznego wychowanie fizyczne.

¹⁵ Dz. U. Nr 83, poz. 562, ze zm.

¹⁶ Formułowane przez nauczycieli wychowania fizycznego

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Nauczyciele wychowania fizycznego nie ustalili efektów wdrażania podstawy programowej z 2008 r. na zakończenie cyklu kształcenia w Gimnazjum, wykorzystując w tym celu wymagania szczegółowe określone w tej podstawie.

Zgodnie z § 6 ust. 1a rozporządzenia w sprawie oceniania oraz WSO nauczyciele zobowiązani zostali od 1 września 2011 r. do indywidualizacji wymagań w przypadku, gdy uczeń posiada opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej. Zarówno w WSO jak i w PSO nie odniesiono się do kwestii indywidualizowania pracy z uczniem do jego potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, do czego zobowiązywał przepis § 6 ust. 1¹⁷ ww. rozporządzenia w sprawie oceniania.

W PSO nie określono sposobu ustalania ocen klasyfikacyjnych (śródrocznych i rocznych) z wychowania fizycznego, z uwzględnieniem wysiłku wkładanego przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki przedmiotu, o którym mowa w § 7 rozporządzenia w sprawie oceniania.

(dowód: akta kontroli str. 165-238, 252-254)

Ustalone
nieprawidłowości

1. W Statutach SP i Gimnazjum nie określono sposobu uzasadniania oceny ustalonej przez nauczyciela. Powyższy obowiązek wynika z treści § 5 ust. 2 rozporządzenia w sprawie oceniania, który stanowi, że na wniosek ucznia lub jego rodziców (prawnych opiekunów) nauczyciel uzasadnia ustaloną ocenę w sposób określony w statucie szkoły.

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśniła, że w szkole podstawowej w klasach I-III obowiązuje ocena opisowa, którą rodzice otrzymują po pierwszym semestrze i na zakończenie roku szkolnego.

W szkole podstawowej w klasach IV-VI i gimnazjum w klasach I-III oprócz wystawianej oceny śródrocznej i rocznej rodzice otrzymują szczegółową ocenę opisową z każdego przedmiotu.

NIK zwraca uwagę, że Dyrektor Zespołu Szkół w wyjaśnieniach nie odniosła się do braku określenia w Statutach Zespołu Szkół sposobu uzasadnienia ustalonych przez nauczycieli ocen.

2. Nauczyciele wychowania fizycznego nie sformułowali wymagań edukacyjnych, z przedmiotu na II i III etapie edukacji, które miały służyć do rozpoznawania przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności oraz były niezbędne do wystawienia uczniom poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych a do czego zobowiązani zostali na podstawie § 3 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia w sprawie oceniania. Nie wskazano również sposobów rozpoznawania poziomu i postępów z wychowania fizycznego z uwzględnieniem wysiłku uczniów na poziomie gimnazjum, w szczególności wymagań bloków tematycznych podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r.

Zgodnie § 3 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia w sprawie oceniania, ocenianie polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i realizowanych w szkole programów nauczania uwzględniających tę podstawę.

Według wyjaśnienia Dyrektora formułowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych zostało ujęte zgodnie ze Statutem Zespołu Szkół w PSO, które uwzględniają ogólne kryteria ocen z zajęć edukacyjnych zawarte w WSO.

¹⁷ § 6 ust. 1 został zmieniony przez § 1 pkt 2 lit a) rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych Dz. U. Nr 228, poz. 1491.

NIK nie podziela stanowiska Dyrektora Zespołu Szkół, ponieważ w PSO z wychowania fizycznego ujęto jedynie ogólne kryteria uzyskania określonej oceny szkolnej, natomiast nie określono wymagań edukacyjnych dla poszczególnych etapów edukacyjnych, które powinny być sformułowane przez nauczycieli wychowania fizycznego na podstawie realizowanych programów nauczania, w tym obowiązującej podstawy programowej właściwej dla danego etapu edukacji.

(dowód: akta kontroli str. 252-254, 370-371)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Zespołu Szkół w zakresie funkcjonowania wewnątrzszkolnego oceniania uczniów z przedmiotu wychowanie fizyczne.

3. Działania zmierzające do zapewnienia aktywnego udziału uczniów w zajęciach wychowania fizycznego

3.1 Frekwencja uczniów na lekcjach wychowania fizycznego

Opis stanu faktycznego

W badanym okresie frekwencja uczniów na zajęciach wychowania fizycznego wyniosła odpowiednio: 79,6%, 76,9% i 78,2%, natomiast frekwencja ogółem w szkole: 89,84%, 89,41% i 89,87%.

Przeprowadzone w trakcie kontroli badanie udziału uczniów Zespołu Szkół w lekcjach wychowania fizycznego w wybranym tygodniu zajęć (od 22 do 26 października 2012 r.) wykazało:

- 1) obecność na zajęciach wychowania fizycznego na poziomie 90,85% w SP i 71,79% w Gimnazjum.
- 2) relację uczniów:
 - niećwiczących (w tym nieobecnych) do liczby uczniów zapisanych ogółem wyniosła: w SP 16,02%, w Gimnazjum 43,59%,
 - obecnych niećwiczących do liczby zapisanych oraz do obecnych wyniosła odpowiednio: 6,87% w SP i 15,38% w Gimnazjum oraz 7,56% w SP i 21,43% w Gimnazjum)

W badanym okresie przyczynami niećwiczenia obecnych na zajęciach uczniów były:

- udzielenie przez Dyrektora Zespołu Szkół zwolnień z zajęć wychowania fizycznego: 1,16% w SP i 1,79% w Gimnazjum;
- bieżące zwolnienia lekarskie: 1,94% SP,
- zwolnienia rodziców: 2,52% w SP i 17,86% w Gimnazjum,
- brak stroju: 1,94% w SP,
- niedyspozycja: 1,79% w Gimnazjum.

(dowód: akta kontroli str. 285, 501)

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśniła, że w ramach zwiększenia udziału uczniów w zajęciach wychowania fizycznego szkoła zapewnia swoim uczniom: ofertę różnorodnych form sportowych zapewniających wszechstronny rozwój ucznia, udział w zawodach sportowych rozgrywanych w systemie współzawodnictwa międzyklasowego i międzyszkolnego, atrakcyjność zajęć poprzez różnorodne formy aktywności fizycznej, poznawanie różnorodnych dyscyplin sportowych (gier zespołowych, tańca, fitness), edukację zdrowotną na lekcjach zajęć wychowania fizycznego i podczas innych zajęć, stosowanie na zajęciach pochwał i ocen motywujących, aktywny udział uczniów jako organizatorów imprez sportowych, aktywną formę turystyki Nordic Walking, Zielone szkoły w formie turystyki górskiej i pieszej, familiadę sportową z okazji Dnia Dziecka dla dzieci, rodziców i nauczycieli, zimowe zawody pływackie dla wszystkich uczniów szkoły, zajęcia sportowo –

rekreacyjne w profesjonalnych klubach sportowych Good Luck Klub, turystykę zimową – spotkania dla dzieci i młodzieży, podczas których doskonalono umiejętność jazdy na łyżwach, spływy kajakowe dla uczniów klas gimnazjalnych, program Edukacji Morskiej w Gdańsku - w ramach Programu wszyscy uczniowie gimnazjów odbywają kilkugodzinne rejsy po Kanale Portowym i Zatoce Gdańskiej, w czasie, których uczą się podstaw żeglowania, uzyskują informacje z dziedziny historii, geografii i biologii oraz poznają swoje miasto od strony wody.

(dowód: akta kontroli str. 133)

W zakresie udziału uczniów w zajęciach wychowania fizycznego nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.2 Decyzje dyrektora Zespołu Szkół w sprawie zwolnienia uczniów z zajęć wychowania fizycznego.

Opis stanu faktycznego

Dyrektor Zespołu Szkół w latach objętych kontrolą udzieliła łącznie czterem uczniom zwolnień z zajęć wychowania fizycznego, w tym jednemu w roku szkolnym 2010/2011 (uczeń Gimnazjum) i trzem w roku szkolnym 2011/2012 (odpowiednio 1 uczeń SP i 2 uczniów Gimnazjum).

Zwolnienia udzielane były na podstawie podań złożonych przez rodziców/opiekunów uczniów, do których dołączono zaświadczenia lekarskie określające czas zwolnienia uczniów z zajęć. Zgodnie z § 8 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie oceniania w dokumentacji przebiegu nauczania zamiast oceny wpisywano „zwolniony/zwolniona”, jeżeli okres zwolnienia ucznia z zajęć wychowania fizycznego uniemożliwiał wystawienie oceny klasyfikacyjnej.

Uczniowie zwolnieni z zajęć wychowania fizycznego byli obecni na lekcjach w przypadku gdy zajęcia wychowania fizycznego odbywały się pomiędzy innymi zajęciami edukacyjnymi. Jeśli zajęcia były ostatnią lekcją w danym dniu wówczas uczniowie posiadali usprawiedliwienie (zwolnienie) rodzica z tych zajęć i przebywali w domu.

(dowód: akta kontroli str. 285, 302-305, 382, 502)

W zakresie wydawania przez dyrektora decyzji w sprawie zwolnienia uczniów z zajęć wychowania fizycznego nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.3 Udział uczniów szkoły we współzawodnictwie sportowym.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą organizowano coroczne mistrzostwa szkoły w pływaniu, biegach na orientację, unihokeju, piłce siatkowej, piłce koszykowej i badmintonie.

W badanych latach odpowiednio: 31, 91 i 72 uczniów brało udział w pozaszkolnych zawodach sportowych, co stanowi: 16,9%, 52,9% i 38,3% liczby uczniów Zespołu Szkół ogółem.

Największymi sukcesami odniesionymi przez uczniów Zespołu Szkół w tym okresie były:

1) SP:

- 2009/2010 – Mistrzostwa Województwa Pomorskiego w Taekwondo (I miejsce – układy formalne, I miejsce - techniki specjalne, II miejsce - techniki specjalne, III miejsce – układy formalne); I Mikołajkowy Turniej Unihokeja – I miejsce; Wojewódzki Turniej Szachowy „Październik 2009” – III miejsce; Wojewódzki Turniej Szachowy „Styczeń 2009” – II miejsce; Mistrzostwa Gdańska w Szachach Szybkich do 8 lat – III miejsce,
- 2010/2011 – Mistrzostwa Województwa Pomorskiego w Taekwondo ITF (I miejsce – układy formalne, I miejsce-techniki specjalne); Wojewódzki

Turniej Szachowy „Październik 2010” – II miejsce, Wojewódzki Turniej Szachowy „Luty 2010” – III miejsce; Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego o puchar Prezydenta Miasta Tczewa – I miejsce; Mistrzostwa Okręgu Pomorskiego w Tańcu Towarzyskim – I miejsce; Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego Black Dance – I miejsce,

- 2011/2012 - Mistrzostwa Województwa Pomorskiego w Taekwondo ITF (I miejsce - układy formalne, I miejsce techniki specjalne; V Amatorskie Mistrzostwa Województwa Pomorskiego w pływaniu – II miejsce; Ogólnopolski Bieg „Run for Spirit” – I miejsce; Mistrzostwa Polski - Sportowy Taniec Nowoczesny – 2 miejsce; Międzynarodowy Memoriał D. Olejniczaka w rugby – 1 miejsce; Mistrzostwa Polski w rugby – 1 miejsce, Międzynarodowy Turniej „Les Mediovales” w rugby – 1 miejsce; Finałowy Turniej Regionów w rugby – 1 miejsce.

2) w Gimnazjum:

- 2010/2011 - V Międzynarodowe Zawody Pływackie – poziom miejski (indywidualnie: 6 razy I miejsce, II miejsce, 3 razy III miejsce,
- 2011/2012 – Ogólnopolski Bieg „Run for Spirit” – I miejsce, Mistrzostwa Polski Wołomin 2011 Sportowy Taniec Nowoczesny – II i III miejsce.

W badanym okresie Zespół Szkół nie współpracował w sposób sformalizowany z klubami i stowarzyszeniami sportowymi.

(dowód: akta kontroli str. 322-332, 406-407, 503-507)

W zakresie udziału uczniów we współzawodnictwie sportowym nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie udział uczniów w zajęciach wychowania fizycznego i we współzawodnictwie sportowym.

4. Warunki bezpieczeństwa na zajęciach wychowania fizycznego.

4.1 Okresowe kontrole obiektów sportowych należących do szkoły.

Opis stanu faktycznego

W kontrolowanym okresie Dyrektor Zespołu Szkół dwa razy w roku dokonywała przeglądu obiektów należących do szkoły (w tym sali gimnastycznej), pod kątem zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z tych obiektów. We wszystkich protokołach dokonała pozytywnej oceny w zakresie zapewnienia warunków BHiP w Zespole Szkół.

Nauczyciele wychowania fizycznego na początku każdego roku szkolnego zapoznawali uczniów z zasadami bezpieczeństwa na lekcjach wychowania fizycznego, zgodnie z § 31 ust. 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹⁸ (dalej: „rozporządzenie w sprawie BHP”), odnotowując tę czynność w dziennikach lekcyjnych.

Przed wejściem do sali gimnastycznej znajdował się regulamin korzystania z sali. Szkoła posiadała certyfikaty na użytkowane urządzenia i wyposażenie sportowe zakupione po 2002 r.

(dowód: akta kontroli str. 334-345, 361-367)

W zakresie okresowych kontroli obiektów sportowych należących do szkoły nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹⁸ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.

4.2 Sposób i zakres zapewnienia uczniom pomocy medycznej.

Opis stanu
faktycznego

Na sali gimnastycznej znajdowała się przenośna apteczka wyposażona w środki służące do udzielania pierwszej pomocy, a także instrukcja o zasadach udzielania tej pomocy, zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie BHP. Nauczyciele prowadzący zajęcia wychowania fizycznego posiadali zaświadczenia o przeszkoleniu w zakresie udzielania pierwszej pomocy medycznej.

Na podstawie umowy użyczenia z Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej Zdrowie-Med Sp. z o.o. uczniowie Zespołu Szkół mieli możliwość korzystania z gabinetu pielęgniarskiego w poniedziałki w godz. 7.30-10.00 i w czwartki w godz. 7.30-12.30.

Dyrektor Zespołu Szkół nie określiła pisemnie zasad współpracy z pielęgniarką szkolną.

(dowód: akta kontroli str. 298, 315-317, 508)

W zakresie sposobu i zakresu zapewnienia uczniom pomocy medycznej nie stwierdzono nieprawidłowości.

4.3 Wypadki podczas zajęć wychowania fizycznego.

Opis stanu
faktycznego

W latach szkolnych 2005/2006-2011/2012 doszło do dwóch wypadków podczas zajęć wychowania fizycznego. W pierwszym przypadku przyczyną była nieuwaga, natomiast w drugim uderzenie nieumyślne.

Zgodnie z § 43 rozporządzenia w sprawie BHP, Dyrektor Zespołu Szkół każdorazowo powoływał zespół powypadkowy, w skład którego wchodził pracownik szkoły przeszkolony z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Zespół sporządzał protokół wg wzoru określonego w załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia. W obu przypadkach rodzice/opiekunowie uczniów zapoznali się treścią protokołów powypadkowych.

Dyrektor Zespołu Szkół prowadził rejestr wypadków zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie BHP. Zgodnie z § 41 ust. 1 rozporządzenia w sprawie BHP o zdarzeniach na lekcjach wychowania fizycznego niezwłocznie powiadomiono rodziców (opiekunów) poszkodowanego, przewodniczącego Rady Rodziców, pracownika służby BHP oraz organ prowadzący Zespół Szkół.

Rejestr wypadków był zgodny z bazą Systemu Informacji Oświatowej prowadzoną w Zespole Szkół.

(dowód: akta kontroli str. 287-293)

W zakresie stosowania obowiązujących zasad postępowania w razie wypadków na lekcjach wychowania fizycznego nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Zespołu Szkół w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków na lekcjach wychowania fizycznego.

5. Doskonalenie zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego oraz nadzór pedagogiczny w zakresie wychowania fizycznego.

5.1 Stan zatrudnienia w szkole i kwalifikacje nauczycieli wychowania fizycznego.

Opis stanu
faktycznego

W roku szkolnym 2011/2012 (stan na 30 września 2012 r.) w Zespole Szkół zatrudnionych było dwóch nauczycieli kontraktowych wychowania fizycznego, którzy prowadzili zajęcia na I, II i III etapie edukacji.

Nauczyciele posiadali kwalifikacje do nauczania w szkole podstawowej i gimnazjum, legitymując się ukończeniem studiów wyższych w zakresie prowadzonego przedmiotu i przygotowaniem pedagogicznym zgodnie z § 3 i 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli¹⁹.

Dwaj nauczyciele wychowania fizycznego posiadali dodatkowe kwalifikacje odpowiednio: trenera II klasy w gimnastyce sportowej, instruktora OM Pilates Matwork I oraz instruktora pływania, ratownika WOPR, podyplomowe studia „Edukacja dla bezpieczeństwa”.

(dowód: akta kontroli str. 294-295)

W zakresie posiadanych kwalifikacji nauczycieli wychowania fizycznego nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.2 Doskonalenie zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego.

W latach szkolnych 2009/2010 – 2011/2012 nauczyciele wychowania fizycznego zatrudnieni w Zespole Szkół doskonalili swoje kwalifikacje zawodowe: jeden uczestniczył w 16 formach doskonalenia zawodowego²⁰, w tym 2 konferencjach dotyczących podstawy programowej z 2008 r., natomiast drugi w 2 formach doskonalenia zawodowego.²¹

NIK zwraca uwagę, że jeden z nauczycieli wychowania fizycznego w badanych latach nie uczestniczył w żadnej przedmiotowej formie doskonalenia zawodowego, w tym z zakresu podstawy programowej z 2008 r.

(dowód: akta kontroli str. 294-297)

W zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli wychowania fizycznego nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹⁹ Dz. U. Nr 50, poz. 400, ze zm.

²⁰ 2009/2010: kurs dla kierowników wycieczek szkolnych (4h); konwencja fitness „Body& Soul” PFI Poznań (16h), szkolenie PFI Easy Ball Instruktor (10h); warsztaty „Body & Mind” (4h), konferencja „Formuła własnych programów nauczania wg nowej podstawy programowej”- (2h);

2010/2011: workshop metodyczny Step & Dance (8h), warsztaty Fitness & Dance (4h), warsztaty „Aktywność ruchowa w życiu człowieka” (3h), szkolenie OM Pilates Matwork I (15h), konferencja „Awans zawodowy” (3h), warsztaty Pilates-Zdrowy kręgosłup OM (8h);

2011/2012: warsztaty: OM Funkcjonal Tour (5h), OM Reha School NOGA (5h), Advanced & Functional Workout IFAA (4h), OM Shape & Dance Tour (8h), konwencja fitness IFFA Summer Fit 2012 (8h);

²¹ Szkolenie uprawniające do prowadzenia zajęć edukacyjnych w zakresie udzielania pierwszej pomocy (30h); kurs w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy i uzyskania tytułu ratownika WOPR (30h).

5.3 Nadzór pedagogiczny nad dziedziną wychowania fizycznego

W badanych latach szkolnych zaplanowano i przeprowadzono z zakresu wychowania fizycznego odpowiednio siedem obserwacji na I etapie oraz 14 na II i III etapie edukacji.

Tematyka obserwacji dotyczyła:

- I etapu edukacji: „umiejętności dzieci a wymagania stosowane przez nauczycieli” (dwie obserwacje w roku szkolnym 2010/2011); „elementy gimnastyki korekcyjnej na lekcji wychowania fizycznego” (jedna obserwacja w roku szkolnym 2011/2012);

W wyniku przeprowadzonych obserwacji sformułowano następujące zalecenia:

- 2009/2010: „Systematycznie sprawdzać obecność na lekcjach wychowania fizycznego i na basenie”,
- 2011/2012: „Zwiększyć uwagę na kompletność stroju sportowego; uczeń bez obuwia sportowego nie powinien wykonywać większości ćwiczeń (ze względów na bezpieczeństwo) z wyjątkiem ćwiczeń korekcyjnych; Zwracać szczególną uwagę na uczniów mniej aktywnych podczas zajęć”.

- II i III etap edukacji: „wdrażanie nowej podstawy programowej” (2 obserwacje w roku szkolnym 2009/2010 r.); „edukacja zdrowotna na lekcji wychowania fizycznego” (5 obserwacji w roku szkolnym 2011/2012).

W wyniku obserwacji przeprowadzonej 2010/2011 sformułowano zalecenie „...wyważyć korzyści dla dzieci – czy dopilnować poprawności wykonywanych ćwiczeń czy też pozwolić na nieco swobody i improwizacji”.

Powyższe zlecenia zostały zrealizowane.

(dowód: akta kontroli str. 255, 386)

W zakresie sprawowanego nadzoru pedagogicznego nad dziedziną wychowania fizycznego nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.4 Nadzór zewnętrzny nad działalnością szkoły w zakresie wychowania fizycznego.

W latach 2009/2010-2011/2012 w Zespole Szkół przeprowadzono łącznie 4 kontrole związane z tematyką kontrolowaną przez NIK:

- Pomorski Kurator Oświaty - „Monitorowanie wdrażania podstawy programowej w klasach I i II szkoły podstawowej w roku szkolnym 2010/2011 (06.06.2011 r.).
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gdańsku: kontrola budynku szkoły, w tym sali gimnastycznej (22.09.2009 r.); wizytacja w związku z prowadzeniem programu edukacyjnego „Trzymaj Formę” (22.09.2009 r. i 01.10.2010 r.); wizytacja w związku z realizacją programu edukacji antynikotynowej „Nie pal przy mnie proszę” (10.03.2010 r.).

W wyniku powyższych kontroli nie wydano zaleceń.

(dowód: akta kontroli str. 383, 389-396)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Zespołu Szkół w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli wychowania fizycznego oraz sprawowanie nadzoru pedagogicznego w zakresie wychowania fizycznego.

6. Wyniki badania ankietowego uczniów i rodziców oraz nauczycieli wychowania fizycznego.

Badaniem ankietowym objęto 36 uczniów Zespołu Szkół (19 uczniów klas VI SP i 17 uczniów klas III Gimnazjum), 36 rodziców tych uczniów oraz dwóch nauczycieli wychowania fizycznego zatrudnionych w Zespole Szkół.

Większość badanych uczniów SP – 15 osób (78,9%) podało, że chętnie ćwiczy na zajęciach wychowania fizycznego, 3 osoby (15,8%) wskazało, że raczej chętnie uczestniczy w zajęciach. Jeden z uczniów (5,3%) stwierdził, że unika zajęć ponieważ zajęcia są zbyt trudne. Wśród innych przyczyn niećwiczenia podano: chorobę (3 wskazania – 15,8%), złe samopoczucie oraz kontuzje (po jednym wskazaniu, tj. po 5,3%).

W przypadku uczniów Gimnazjum 12 (70,6%) zadeklarowało, że chętnie uczestniczy w omawianych zajęciach, a 5 (29,4%) że raczej tak. Jednocześnie 4 uczniów (23,5%), podało, że zajęć tych unika z powodu: choroby - 3 wskazania (17,6%) i złego samopoczucia - jedno wskazanie (5,9%).

Uczniowie stwierdzili, że podczas zajęć wychowania fizycznego preferowane były: gry zespołowe, lekkoatletyka i basen (odpowiednio 19 i 17 wskazań w SP i Gimnazjum, tj. po 100% ogółu odpowiedzi), ćwiczenia gimnastyczne 18 wskazań w SP (94,7%) i 17 wskazań w Gimnazjum (100%), taniec - 2 wskazania w SP (10,5%) i 4 wskazania w Gimnazjum (23,5%), tenis stołowy - jedno wskazanie w SP (5,3%) i 12 wskazań w Gimnazjum (70,6%). Ponadto uczniowie Gimnazjum wymienili: fitness - 5 wskazań (29,4%), łyżwiarstwo - 10 wskazań (58,8%), nordic walking - 9 wskazań (52,9%), turystykę - 12 wskazań (70,5%), żeglarstwo - 7 wskazań (41,2%).

W ocenie 18 uczniów SP (94,7%) udział w zajęciach wychowania fizycznego przyczynił się do zwiększenia ich sprawności fizycznej; według jednego ucznia (5,3%) tak nie było. Podobnie wypowiedzieli się uczniowie Gimnazjum, z których 16 (94,1%) potwierdziło pozytywny wpływ omawianych zajęć na zwiększenie ich sprawności fizycznej; odmiennie zdanie wyraził jeden uczeń (5,9%).

Wszyscy uczniowie SP i Gimnazjum podali, że zapoznano ich z zasadami bezpiecznego wykonywania ćwiczeń na lekcjach wychowania fizycznego, oraz że stosowali te zasady na lekcjach. Większość uczniów (16 uczniów SP i 17 Gimnazjum, (odpowiednio 89,5% i 100% badanych osób) podała, iż dostosowywano stopień trudności i intensywności ćwiczeń do ich aktualnej sprawności i możliwości fizycznych; tylko 2 uczniów SP (10,5%) stwierdziło, iż tak nie było.

Badani uczniowie pozytywnie wyrazili się także o pracy nauczycieli wychowania fizycznego stwierdzając m. in., że nauczyciele:

- motywują ich do czynnego udziału w zajęciach (17 uczniów SP - 89,5% i 17 uczniów Gimnazjum - 100%) oraz w pełni wykorzystują czas lekcji na ćwiczenia (stwierdziło tak po 100% uczniów w obu typach szkół);
- prezentują zadania w sposób zrozumiały (stwierdzili tak wszyscy ankietowani uczniowie) oraz prowadzą zajęcia w interesujący sposób (18 uczniów SP - 94,7% i 17 gimnazjalistów - 100%),
- troszczą się o ich bezpieczeństwo podczas zajęć - 18 uczniów SP (94,7%) i 17 uczniów Gimnazjum (100%).

W opinii uczniów w ocenianiu ich osiągnięć z wychowania fizycznego uwzględniano głównie wysiłek włożony w wykonanie ćwiczeń (13 wskazań w SP - 68,4% i 16 wskazań - 94,1% w Gimnazjum), sprawność fizyczną (12 wskazań w SP -

63,2% i 2 wskazania w Gimnazjum - 11,8%), systematyczny udział w zajęciach (9 wskazań w SP - 47,7% i 16 w Gimnazjum - 94,1%). Siedemnastu uczniów SP (89,5%) i 17 uczniów Gimnazjum (100%) uznało, że oceny odpowiadały ich poziomowi wiedzy, umiejętności i wysiłku włożonego w wykonywanie zadań i ćwiczeń.

Systematycznie uprawia sport lub ćwiczy rekreacyjnie 16 uczniów SP i 13 uczniów Gimnazjum (odpowiednio: 84,2% i 76,5%), sporadycznie 2 uczniów SP i 3 Gimnazjum (10,5% i 17,6%), poza Zespołem Szkół nie ćwiczy po jednym uczniu SP i Gimnazjum (tj. 5,3% i 5,9%).

Rodzice uczniów stwierdzili w 35 przypadkach (19 z SP - 100% i 16 z Gimnazjum - 94,1%), że ich dzieci chętnie uczestniczą w obowiązkowych zajęciach, a tylko jeden rodzic ucznia z Gimnazjum uznał, że tak nie jest (5,9%). Jeden rodzic ucznia SP i 4 rodziców uczniów Gimnazjum podało, że ich dzieci unikają zajęć z wychowania fizycznego. Podanymi przyczynami były: niedyspozycja (5,3% w SP i 10,5% w Gimnazjum) i złe samopoczucie (2 wskazania w Gimnazjum, tj. 11,8%).

Wszyscy rodzice (w SP i w Gimnazjum) wskazali że szkoła zapewnia warunki bezpieczeństwa na zajęciach wychowania fizycznego oraz że udział w obowiązkowych zajęciach miał wpływ na zwiększenie sprawności ich dzieci. Dziewiętnastu rodziców uznało, że udział ich dzieci w zajęciach wychowania fizycznego wpłynął na korektę wad postawy i przeciwdziałanie nadwadze i otyłości (tj. 52,7% w SP i 52,9% w Gimnazjum). Rodzice 2 uczniów SP (10,5%) wskazało, że zajęcia z wychowania fizycznego miały niewielki wpływ lub żaden na poprawę stwierdzonych dysfunkcji ich dzieci.

Znajomość wymagań z wychowania fizycznego potwierdziło 35 rodziców uczniów (18 w SP - 94,7% i 16 w Gimnazjum - 94,1%). Według 34 rodziców (18 w SP - 94,7% i 16 w Gimnazjum - 94,1%) są oni systematycznie informowani o postępach i trudnościach swoich dzieci na lekcjach wychowania fizycznego; 10 osób było przeciwnego zdania, z czego jedna w SP (5,3%) i 9 (52,9%) w Gimnazjum.

Rodzice gimnazjalistów stwierdzili (12 wskazań), że uczestniczyli w planowaniu, realizacji i ocenianiu zajęć poświęconych edukacji zdrowotnej. Przeciwnego zdania było 5 rodziców (odpowiednio: 70,6% i 29,4% udzielonych odpowiedzi).

Obaj ankietowani nauczyciele wychowania fizycznego stwierdzili, że Zespole Szkół posiada bazę sportową zapewniającą pełną realizację programów wychowania fizycznego. Nauczyciele wychowania fizycznego nie dostrzegają żadnych problemów utrudniających realizację podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r. Stwierdzili, że zapewniono im systematyczną pomoc nauczyciela doradcy metodycznego w zakresie realizacji podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r.

W opinii nauczycieli wychowania fizycznego są oni przygotowani do: oceniania osiągnięć uczniów w zakresie wymagań szczegółowych podstawy programowej wychowania fizycznego z 2008 r.; wprowadzania form organizacji zajęć obowiązkowych wychowania fizycznego do wyboru przez uczniów; pełnienia roli koordynatora edukacji zdrowotnej w szkole; przygotowania do realizacji wymagań szczegółowych bloku „Edukacja zdrowotna”.

Zdaniem ankietowanych nauczycieli, aby wzrosła ranga wychowania fizycznego w szkole należy: umieścić na stronie internetowej szkoły link dotyczący sportu w szkole (i poza szkołą), wprowadzić szkolny system edukacji morskiej, zwiększyć ilość turniejów, zawodów sportowych o randze międzyszkolnej, wojewódzkiej i ogólnokrajowej oraz wystawić zespół cheerleaderek w konkursach pozaszkolnych.

(dowód: akta kontroli str. 510-514)

IV. Wniosek

Wniosek
pokontrolny

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r.²² o Najwyższej Izbie Kontroli, wnosi o:

- 1) dostosowanie WSO z wychowania fizycznego do przepisów rozporządzenia w sprawie oceniania, w zakresie:
 - a) określenia w Statutach Zespołu Szkół sposobu uzasadnienia ustalonej przez nauczyciela oceny ucznia,
 - b) sformułowania wymagań edukacyjnych, niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach, jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, 15 lutego 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Kontroler
Małgorzata Szafran
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor

.....
podpis

.....
podpis

²² Dz. U. z 2012 r. poz. 82 ze zm.